

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF A.D.H.V. LANDSCHAPPELIJKE BORINGEN EN PROEFSLEUVEN TER HOOGTE VAN DORPSSTRAAT 17- 19 IN LONDERZEEL (PROVINCIE VLAAMS-BRABANT)

NOTA PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 1449

Rapport opgemaakt door: Melissa Lamberts met bijdragen van Evelien Dirix, Anouk Van der Kelen en Amke Juchtmans

Kontichsesteenweg 38
B-2630 Aartselaar

Januari – april 2021

Projectnr. intern: 29789

Projectnr. OE:

2020C381 (archeologienota)

2021A121 (landschappelijk booronderzoek)

2021B272 (proefsleuven)

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief a.d.h.v. landschappelijke boringen en proefsleuven ter hoogte van Dorpsstraat 17-19 in Londerzeel (provincie Vlaams-Brabant)

Auteur

Melissa Lamberts met bijdragen van Evelien Dirix, Anouk Van der Kelen en Amke Juchtmans

Projectnummer

- 29789 (intern)
- 2020C381 (Agentschap Onroerend Erfgoed: archeologienota)
- 2021A121 (Agentschap Onroerend Erfgoed: landschappelijk bodemonderzoek)
- 2021B272 (Agentschap Onroerend Erfgoed: proefsleuven)

Plaats en Datum

Aartselaar, januari - april 2021

Reeks en nummer-

ABO archeologische rapporten 1449

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	6 april 2021	Interne draft
v1	7 april 2021	Externe draft
v2	7 april 2021	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Melissa Lamberts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

1	Inleiding	6
2	Gemotiveerd advies.....	7
3	Besluit	10
4	Kwaliteitscontrole en ondertekening	11

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek weergegeven op het toekomstplan.....	9
---	---

1 INLEIDING

Naar aanleiding van de realisatie van de constructie van een nieuw woonproject ter hoogte van de Dorpsstraat 17-19 in Londerzeel (Vlaams-Brabant) werd een archeologienota opgemaakt door All-Archeo bvba in 2020 (ID 15309). De archeologienota stelde dat het projectgebied een reëel archeologisch potentieel heeft gezien de ligging ervan vlakbij de Molenbeek en binnen de historische dorpskern van Londerzeel. De verwachting was het hoogst voor het aantreffen van archeologische resten uit de middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd. Oudere vondsten zijn echter niet uit te sluiten. Verder archeologisch vooronderzoek was dan ook aangewezen. Omwille van de aanwezige bebouwing en verharding diende het archeologisch verder vooronderzoek uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. Het verslag van resultaten van deze nota behandelde de resultaten van het bijkomend archeologisch vooronderzoek dat bestond uit een landschappelijk booronderzoek gevolgd door proefsleuvenonderzoek.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

Het booronderzoek wees uit dat de bodemopbouw ter hoogte van het onderzoeksgebied matig bewaard is gebleven. De natuurlijke bodemopbouw is immers in elke boring aangetast door antropogene (bodem)ingrepen. De diepte van dit antropogeen vergraven pakket varieerde tussen 32 en 74 cm-mv. Hoewel de exacte horizontale en verticale omvang van de verstoring echter niet bepaald kon worden, heeft het landschappelijk booronderzoek onvoldoende aangetoond dat er sprake zou zijn van een volledige vernietiging van het archeologisch bodemarchief. Het is dan ook mogelijk dat archeologische erfgoedwaarden bewaard zijn gebleven op het terrein ondanks de eerdere bouw- en afbraakwerken die er hebben plaatsgevonden. Aangezien de geplande ontwikkeling van het terrein gepaard gaat met bodemingrepen die de diepte van het verwachte archeologische niveau overstijgen, vormen ze een bedreiging van de eventueel aanwezige archeologische resten en/of sporen. Voor het projectgebied dient dan ook bijkomend archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden om het archeologisch potentieel te evalueren. Het landschappelijk booronderzoek heeft aangetoond dat het terrein geen potentieel (meer) heeft voor het aantreffen van prehistorische artefactensites. Bijgevolg kon overgegaan worden tot het proefsleuvenonderzoek zoals voorgesteld in het programma van maatregelen van de archeologienota. Dit kan uitgevoerd worden volgens de voorgestelde bepalingen aangezien er geen diepgaande of omvangrijke verstoringen werden aangetroffen tijdens het landschappelijk booronderzoek die zouden toelaten bepaalde delen van het onderzoeksgebied uit te sluiten van verder vooronderzoek.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden antropogene verstoringen vastgesteld in de profielen en in het vlak. Ondanks deze antropogene impact bleek het archeologisch niveau matig bewaard te zijn. Binnen de antropogene verstoringen die konden vastgesteld worden, konden twee groepen onderscheiden worden. Enerzijds gaat het waarschijnlijk om oudere landbouwpraktijken en ontwateringspraktijken die hun sporen hebben nagelaten in de bodem. Anderzijds konden er recente verstoringen door bouw- en afbraakwerken geregistreerd worden. Deze variëren in de profielen in meestal in diepte tussen zo'n 30 à 60 cm. Hierdoor is er meestal dus sprake van een vrij ondiepe verstoring hoewel de top van de C-horizont ook geroerd kon worden. In profiel 3 bereikte de verstoring echter een diepte van minimaal 110 cm. Daar is er dus een diepe verstoring vastgesteld van het archeologische bodemarchief. Ook elders konden diepere verstoringen worden vastgesteld in het vlak die eveneens een nefaste impact hebben gehad op de bewaring van het archeologische bodemarchief. De aard en omvang van de verstoringen is in de meeste gevallen echter niet van die aard dat ze een volledige afwezigheid van eventuele archeologische sporen en/of resten hebben veroorzaakt. Het archeologisch niveau was dus nog wel aanwezig en bevond zich gemiddeld op een diepte van zo'n 50 cm-mv. Daar waar verstoringen werden aangetroffen, is het wel mogelijk dat ondiepe sporen verdwenen kunnen zijn ten gevolge van antropogene activiteiten.

De tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgestelde bodemopbouw ondersteunt de volgens de bodemkaart verwachte OB-bodem. Een OB-bodem komt overeen met een bebouwde zone waardoor antropogene verstoring kan verwacht worden van de bodemopbouw of waar het bodemtype niet gekarteerd kon worden door de aanwezigheid van bebouwing. Specifiek voor het projectgebied kon een dergelijke antropogene invloed over het volledige terrein worden vastgesteld. Deze was geassocieerd met eerdere bouw- en afbraakwerken op het terrein waarvan de diepte varieerde. Toch kon hieronder ook nog een restant van een natuurlijke bodemopbouw worden vastgesteld. Deze sluit aan bij de matig natte tot natte zandleembodems die in de omgeving gekarteerd werden maar van de sterk gevlekte, verbrokkelde B-horizont werden geen indicaties meer aangetroffen.

Het veldwerk leverde 35 archeologische sporen en 23 muren op. Na het uitfilteren van de recente verstoringen en natuurlijke sporen, bleven er 27 van antropogene oorsprong over. De sporen omvatten kuilen en enkele greppels. Ze kwamen verspreid over het terrein aan het licht. Rekening gehouden met de bodemopbouw en vastgestelde antropogene verstoringen zijn de meeste sporen waarschijnlijk minder diep bewaard dan oorspronkelijk het geval was. Binnen de geïdentificeerde sporen konden geen structuren herkend worden. Op basis van de vondsten en algemene kenmerken van de sporen kon wel een (hypothetische) chronologische indeling gemaakt worden. De oudste sporen dateren uit de Romeinse periode. Het gaat om een (paal)kuiltje, spoor 7, dat aardewerk opleverde. Op basis van de algemene kenmerken in het vlak is het mogelijk dat ook greppeltjes 8, 31 en 32 eenzelfde ouderdom hebben. De grootste groep sporen heeft echter een recentere oorsprong. Ze kunnen op basis van enkele vondsten in de late middeleeuwen à nieuwe tijd gedateerd worden. Het gaat om sporen 4, 5, 10-12, 14, 16-19, 21, 22, 24, 25, 27 en 28. Ze vallen uiteen in kuilen en twee greppels. De sporen hebben waarschijnlijk te maken met het landgebruik dat agrarisch was van aard in de betreffende periode. De greppels werden mogelijk aangelegd voor de afwatering van het vrij natte terrein en de kuilen betreffen mogelijk landbouwsporen. Sporen 2, 13, 20, 23, 26 en 29 dateren waarschijnlijk uit de nieuwste tijd. Enkele sporen bleken na de registratie en verder onderzoek echter uit de nieuwste tijd à eigen tijd te dateren en werden bijgevolg later als recente verstoringen geregistreerd. Het gaat om sporen 1, 3, 6, 15, 30, 33 en 34. Ze zijn scherp afgelijnd in het vlak en vertoonden allen een gelijkaardige vulling. De algemene kenmerken van de sporen deden een recente oorsprong vermoeden dewelke bevestigd werd op basis van de vondsten (zie 4.4.5). Eén spoor, spoor 9, bleek een natuurlijke oorsprong te hebben.

Naast grondsporen werden er ook muren geregistreerd. Het gaat in de meeste gevallen om recente muren van de voormalige betoncentrale of van de bebouwing die net voor aanvang van het proefsleuvenonderzoek werd gesloopt. De twee oudste muren, 5 en 6, bevonden zich in werkput 9 nabij de Dorpsstraat. Ze zijn respectievelijk zo'n 3,4 à 3,15 m lang bewaard en bevinden zich tussen twee recente muren. Zowel aan de noord- als zuidzijde was er echter sprake van een diepgaande verstoring waardoor eventuele andere delen van deze muren niet langer bewaard waren. Het baksteenformaat plaatst de datering van beide muren in de 16de à 17de eeuw. Op basis van de historische kaarten kunnen ze mogelijk gekoppeld worden aan de bebouwing die gekarteerd werd op de Villaretkaart. Van de andere bebouwing die op de verschillende historische kaarten werd weergegeven, konden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen resten worden geïdentificeerd. De muur die langs de noordelijke wand van werkput 3 geregistreerd kon worden, werd op basis van het baksteenformaat in de nieuwste tijd gedateerd. Deze muur, die voor aanvang van het onderzoek het terrein in twee verdeelde, heeft dus een iets oudere oorsprong. Alle andere muren hadden een recentere oorsprong.

Hoewel er met zekerheid één spoor uit de Romeinse tijd werd geregistreerd op het terrein en er mogelijk enkele andere sporen uit deze periode dateren, zijn ze echter beperkt in aantal. Ze bevinden centraal op het terrein in werkputten 1 en 3. Het merendeel van de sporen dateert echter uit de middeleeuwen à nieuwe tijd en is waarschijnlijk gerelateerd aan agrarische activiteiten. Verder werden er enkele recente sporen en verstoringen geregistreerd. De twee oudere muren die in werkput 9 werden aangetroffen dateren uit de nieuwe tijd. Ze zijn echter slecht bewaard en ook de omliggende zone heeft een enorme impact ondergaan door eerder bouw- en afbraakwerken. De kans op kennisvermeerdering bij eventueel verder archeologisch onderzoek wordt omwille van de lage dichtheid en aard van de sporen, gecombineerd met de datering en vastgestelde verstoringen, laag ingeschat. Bovendien moet rekening gehouden worden met de vastgestelde verontreiniging die op basis van de resultaten van het veldwerk een grotere zone bleek in te nemen. Dit brengt een gezondheids- en veiligheidsrisico met zich mee bij eventuele grondwerken. Er wordt dan ook

geoordeeld dat het archeologische potentieel van het terrein voldoende onderzocht is door middel van proefsleuven. Rekening gehouden met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, de geplande bodemingrepen en een kosten-baten afweging is vervolgonderzoek dan ook onwenselijk.

Figuur 1: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek weergegeven op het toekomstplan

3 BESLUIT

Het landschappelijk booronderzoek liet toe te bepalen dat het terrein nog een archeologisch potentieel had hoewel de bovengrond reeds door antropogene ingrepen geroerd was tot een diepte van 32 à 74 cm-mv. Vervolgens werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het terrein. De resultaten hiervan geven aan dat het projectgebied een laag archeologisch potentieel heeft. Hoewel er 27 antropogene sporen met ouderdom tussen de Romeinse periode en Nieuwste Tijd en twee 16de- à 17de-eeuwse muren werden geregistreerd, bleken ze weinig potentieel tot kenniswinst in te houden. Dit is een gevolg van de verstoringen door bouw- en afbraakwerken die over het volledige terrein konden worden vastgesteld. Dit zorgt voor een zeer versnipperd beeld van de ruimtelijke context bij eventueel een vlakdekkende opgraving. Bovendien varieert de diepte van de verstoringen waardoor ondiepe sporen lokaal verdwenen zullen zijn.

De algemeen lage densiteit aan sporen en vondsten, gecombineerd met de verstoringen en vastgestelde te saneren verontreiniging maakt dat de kans op kennisvermeerdering gering is. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek in acht nemend, lijkt een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving dan ook niet relevant.

4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		7 april 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		7 april 2021
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		7 april 2021